

תסמונת הלב השבור

Category: דברים, עקב

לפני רגע הם צהלו סביב העגל, ופתאום [?] דממה, ראשים מורכנים, אנשים כנועים וריח של חרטה באוויר. כיצד שבירת הלוחות שינתה את לב כולם.

לוחות שבורים מנצחים מלחמה?

מיד לאחר מלחמת ששת הימים הופצו בישראל מדבקות "ישראל בטח בצה"ל". כעבור שנים, כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים הופצו מדבקות בנוסח אחר: "ישראל בטח בה".

התופעה הזאת שאדם בוטח בעצמו יתר על המידה, אינה מוכרת לנו רק בימי מלחמה, אלא גם בחיי היום-יום שלנו, כאשר מי שהוא ביזנס-מן גדול הצליח בעסקיו, הוא סבור שהוא האדם החכם והמוצלח ביותר, וכפי שאנו קוראים בפרשת השבוע (דברים ח' י"ז) שה' מזהיר "ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

אסור לו לאדם לחשוב שזה בכוחו.

בפרשתנו מספרת התורה בהרחבה על שבירת הלוחות, כיצד משה רבינו ירד מהר סיני וראה את העגל שעשו "ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניהם". מה התרחש עם השברים הללו ומה עשו אתם?

בגמרא נאמר (ברכות ח ע"ב) "לוחות ושברי לוחות מונחים בארון". לא הניחו אותם בגניזה ביחד עם כל ה"שמות" אלא שמרו אותם בתוך ארון מיוחד, ולפי דברי רש"י עה"ת (ותוס' בעירובין ס"ג ע"ב ועוד) זהו ארון עץ שמה רבינו עשה מיד כשירד מהר סיני, עוד לפני שבצלאל עשה את הארון שהיה בקה"ק, וכפי שרש"י אומר בפרשתנו (י"א, א) "ועשית ארון [?] ואני עשיתי ארון תחילה, שכשאבא והלוחות בידי היכן אתנם ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל [?] וזהו שהיה יוצא עמהם למלחמה, ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי ונענשו עליו ונשבה", וכמו שרש"י אומר בבהעלותך במפורש (י, לג) [?] "וארון ברית ה' נוסע לפניכם דרך שלשת ימים זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שברי לוחות מונחים".

וא"כ כשהיו יוצאים למלחמה, היו לוקחים דווקא אז את הארון שבו היו מונחים שברי הלוחות. שואל הרבי (לקו"ש ח"ד עקב א'): הרי שברי הלוחות מזכירים את החטא של עם ישראל הוא חטא העגל, וא"כ מהי הסיבה שהיו לוקחים אותם למלחמה? הרי בימי המלחמה היו ישראל צריכים לזכויות גדולות ולכאורה היה מתאים יותר שייקחו את הארון שהיה בקודש הקודשים. מהי אפוא המעלה שיש בשברי הלוחות!?

בואו נחדד ונדגיש את השאלה: ביום כיפור ישנם אנשים ובעיקר נשים שמקפידים שלא ללבוש על עצמם תכשיטי זהב. הטעם לזה הוא, שבזמן שבית המקדש היה קיים, בגדיו של הכהן הגדול היו שזורים עם חוטי זהב, וביום כיפור כשהוא היה צריך להיכנס לקודש הקודשים לכפר על עם ישראל הוא היה מחליף את בגדיו לבגדי לבן "לפי שאין קטיגור נעשה סניגור", כדי שלא ליתן "פתחון פה לשטן לקטרג ולומר אתמול עשו להם אלהי זהב והיום הם מבקשים לשמש בבגדי זהב", לא רוצים 'לנפנף' עם משהו שמזכיר את החטא, כמו שאדם לא יבוא אל המלך לבקש את שליחתו עם אותם בגדים בדיוק שאתם הוא חטא כלפיו, אלא להיפך הוא ינסה לשוות לעצמו מראה שונה לחלוטין.

עד"ז אנו מוצאים בקשר לר"ה שהגמרא (במסכת ר"ה כ"ו ע"א) מבארת על המשנה שאומרת שכל השופרות כשרים מלבד של פרה, היות שאין קטגור נעשה סניגור, כלומר, הואיל והפרה מזכירה את חטא העגל הרי היא בבחינת קטגור, לפיכך אי אפשר להשתמש בקרנה לשם שופר שהוא בבחינת סניגור כאשר באים בראש השנה לבקש מחילה מאת הבורא.

וא"כ נשאלת אפוא השאלה, כאשר יוצאים למלחמה וזקוקים לזכות הכי גדולה כדי לנצח, עד כדי כך שהמשנה (סוטה מ"ד) אומרת עה"פ "איש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו" [?] "ר' יוסי הגלילי אומר הירא ורך הלבב זהו המתירא מעבירות שבידו", והגמרא מבארת "דתניא שח בין תפילה לתפילה (בין הנחת תפילין של יד לשל ראש [?] רש"י) עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה". אדם שאינו צדיק גמור אין לו לצאת לחזית המלחמה. וא"כ מדוע דווקא בשעת המלחמה מביאים את הארון עם שברי הלוחות ודווקא זה יביא את הניצחון המבוקש?!

נקודת המפנה של העם היהודי

ויש לומר על-דרך המוסר: כאשר משה רבינו ירד מהר סיני, אנו לא מוצאים שהייתה התנגדות כלשהי למשה. כל אותם האנשים שרק לפני שעה קלה עבדו סביב העגל [?] נעמדו דום. וכשהוא אמר לבני לוי עברו ושובו משער לשער והרגו איש את אחיו וכו', לא מצינו שהיתה איזו התנגדות כל שהיא משום איש מישראל.

מתי בדיוק חל השינוי הזה, הלא רק כמה שעות קודם לכן הם הרגו את חור שהתריע וניסה לעצור אותם מלעשות את העגל (ולכן אהרן הכהן החליט שכדאי לשתף פעולה עד שמשה ישוב), והנה, כאן ברגע אחד כולם השתנו לטובה, נהפך לבס בבת אחת!

אלא כשמשה ירד מהר סיני ושובר את הלוחות, זה היה נקודת המפנה החזקה ביותר שישנה בעולם, באותו רגע נשבר לכל אחד משהו בלב ואז השתנה הלב היהודי לתמיד, משה רבינו פעל שבירה וביטול בתוך כל אחד מאיתנו.

והביטול הזה נשאר לתמיד, וכמו שהקוצקער אמר שאין דבר שלם יותר מלב שבור. וכמו שאת שברי הלוחות לא יכלו לתקן לעולם, כך הלב היהודי לעולם לא יכול לרפאות את השבר והמשבר

שנוצר מהטראומה של שבירת הלוחות ולכן "ואשברם לעיניכם", לעיני כולם, כי עם ישראל כשיצאו ממצרים היו כמו אותו אדם שמצליח בביזנס וסבור שהוא מנהל את העולם, אבל לפתע כשיש לו ירידה ולבו נשבר בקרבו הוא נזכר שהקב"ה הוא הנותן לו את הכוח לעשות חיל, ולכן כשהוא מצליח בעסקיו יעמדו תמיד לנגד עיניו שברי הלוחות.

בשביל בני ישראל כעם, רגע שבירת הלוחות היה למעשה נקודת המפנה של תשובה. באותו הרגע הכל השתנה לתמיד. ולפיכך כאשר יוצאים למלחמה ² זה מזכיר לחיילים את הרעיון שהקב"ה הוא הנותן לך כוח לעשות חיל.

כאשר הם לא יחשבו ש'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' ² אזי הם ינצחו במלחמה, וזה גם מזכיר את הזכות שלהם שהם לא רק בדרגת צדיקים גמורים אלא התעלו למדרגת בעלי תשובה, שבאותו רגע של שבירת הלוחות ² הם עשו תשובה כזאת שנותרת לנצח. (ראה תו"מ התשמ"ה ח"ג ע' 1447).